

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Regula Morum. Sive Dictamen Conscientiæ

**Babenstuber, Ludwig
Reichlin, Alphons
Hepper, Johann Baptist**

Salisburgi, 1697

§. IV. An juris naturalis invincibilis ignorantia excuset à peccato?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39970

quitur, præceptum aliquod juris positivi non esse observatu possibile, vel DEUM jubere impossibilia, quando homo invincibiliter ignorat illius præcepti existentiam: ita nil tale sequitur, quando ignorat invincibiliter, aliquod præceptum juris naturalis existere.

§. IV.

An juris naturalis invincibilis ignorantia excuset à peccato?

SUMMARIUM.

23. Sententia Jansenii & aliorum negativa. 24. Eorum fundamenta ex S. Script. 25. Ex ratione. 26. Statuitur, & probatur Sententia affirmans ex Autoritate. 27. ratione. 28. ab absurdis sententia contraria. 29. 30. 31. Solvuntur Argumenta opposita.

XXIII. **N**egat Cornelius Jansenius Iprarum Episcopus lib. 2. de statu naturæ lapsæ c. 2. & seqq. apud Gonetum in Dissert. de Probabilitate a. 7. §. 2. Negat insuper Sinnichius in Saule Ex-Rege. & quidam Wilhelmus Wendrochius, qui Theologum Salisburgensem se finxit, in Dissert. de Probab. Epistola 5. Montaltii subnexa. His accedit Antonius Celladeus, contra quem agit Terillus in lib. de Reg. Morum. Eundem errorem ante hos omnes erravit Lutherus carpens propterea Theologos Orthodoxos in cap. 12. Genes. per hæc verba: *scholastici dicunt, invincibilem ignorantiam reddere excusabiles: tanta cæcitas est* (pergit nebulo) *in Papæ Scholis & Ecclesiis.* Luthero adhæsit Hieronymus Zanchius & ipse hæreticus, cujus verba refert Gonet loc. cit. *falluntur* (inquit) *Scholastici, cum talem ignorantiam, quam invincibilem vocant, ideo à peccato excusant, quia invincibilis est, ut loquuntur.*

XXIV. Ad suadendum hoc falsum dogma arguunt primo

ex

ex pluribus S. Script. locis, ubi multa ex ignorantia facta appellantur peccata. Ita David suas ignorantias inter peccata refert Ps. 24. *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne meminervis.* Deinde in lege veteri sacrificia fiebant non minùs pro ignorantia, quàm pro peccato: ut constat ex Levit. 4. Lucæ 12. dicitur de ser-vo, *qui non cognovit voluntatem Domini sui, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Abimelech, dum Saram voluit accipere in uxorem, invincibiliter ignoravit, eam esse conjugem Abraham, & tamen hoc factum ipsius vocatur peccatum Genesis 20. Immo Judæi ex ignorantia crucifixerunt Christum testante Apost. 1. Corinth. 2. *si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* & nihilominùs reprehenduntur ab Apostolorum principe Actor 3. quod Authorem vitæ interfecerint. Demum S. Paulus de semetipso fatetur, quòd misericordiam DEI sit consecutus, quia ignorans fecerit in incredulitate, 1. ad Timoth. 1.

XXV. Arguunt secundo in hunc modum argumento, quod est Achilles Jansenii. Quidquid est homini voluntarium, est ipsi imputabile: sed invincibilis ignorantia juris naturalis est homini voluntaria; ergo est ipsi imputabilis. Atqui ignorantia homini imputabilis eum non excusat à peccato; quidquid enim ex tali ignorantia agit, malè agit, culpabiliter agit. Ergò invincibilis ignorantia juris naturalis non excusat à peccato, *mai.* est certa. mi. prob. invincibilis ignorantia juris naturalis est effectus & pæna peccati originalis: ergo est nobis voluntaria voluntate capitis. Conseq. patet: nam eo ipso, quòd hominibus culpa Adæ sit hoc modo voluntaria, etiam id, quod ex ea profluit, ipsis esse voluntarium censi debet: sed culpa Adæ est hominibus voluntaria voluntate capitis; ergo &c. Ant. verò probatur: cognitio rerum ad jus naturale pertinentium est homini connaturalis, eique connaturaliter debita: unde nemo illâ caruisset, si fe-

E

licissi-

licissimus innocentiae status perseverasset : ergo ignorantia juris naturalis ratione peccati originalis, atque in poenam illius obfusa est humanis intellectibus, & consequenter vitiosa, mala, atque culpabilis est. Et hinc apparet, inquit, discrimen quod inter ignorantiam juris naturae, & juris positivi versatur, cur nempe illa, non autem haec sit vitiosa, & homini imputabilis? nam juris positivi cognitio non est humanae naturae connaturaliter debita: cum legum positivarum institutio pendeat ab extrinseco DEI beneplacito: est verò connaturaliter debita cognitio juris naturae: eò quòd jus istud condatur cum ipsa natura, sitque in intimis humanae rationis visceribus radicum. Quapropter non juris positivi, sed juris naturae ignorantia est effectus & poena peccati originalis. Verum contra haec breviter

XXVI. Dico. Invincibilis ignorantia Juris naturalis excusat à peccato. Ita communis Catholicorum. Hodie praesertim, postquam Alexander VIII. Anno 1690. die 20. Decembris oppositam sententiam damnavit. Probatur Primo, Authoritate SS. PP. S. Chrysost. *homil. 13. in Epist. ad Rom.* ita habet: *Nemo unquam ignoranter peccavit &c. Si enim ignoranter peccaverunt, indigni utique erant, qui poenas darent.* S. August. *lib. 3. de libero arbit. cap. 19.* inquit: *non tibi deputatur ad culpam, quod invitatus ignoras; sed quòd negligis querere, quod ignoras.* Quis autem magis invitus ignorat, quam qui ignorantiam etiam per diligentem, immò diligentissimam inquisitionem veritatis vincere non potuit? Doctor Angelic. *q. 7. de pot. a. 7. ad 3.* ita pronuntiat: *Dicendum, quòd ignorantia, quae est omnino involuntaria, non est peccatum &c.* & in *1. 2. Q. 74. a. 1. ad 2.* si defectus (inquit) apprehensivae virtutis nullo modo subjaceret voluntati, non esset peccatum nec in voluntate, nec in apprehensiva virtute, sicut patet in his, qui habent ignorantiam invincibilem. Iterum *Q. 76.* ita claudit corpus Articuli. 3. *si sit talis*

lis ignorantia, quæ omnino sit involuntaria, sive quia est ejus, quod quis scire non tenetur, talis ignorantia omnino excusat à peccato. Neque distinguunt SS. Doctores inter invincibilem ignorantiam juris positivi, & juris naturalis, sed loquuntur universim de omni ignorantia invincibili. Et sanè nullam esse causam distinguendi, statim patebit. Quare

XXVII. Probatur secundo conclusio ratione fundamentali. Quidquid tollit voluntarium, excusat à peccato: omnis ignorantia invincibilis tollit voluntarium; ergo omnis ignorantia invincibilis excusat à peccato. Minor est certa: quia voluntarium definitur *id, quod est à principio intrinseco cum cognitione*: ergo voluntarium necessario importat cognitionem: cum nihil sit volitum, quod non præcognitum. Quidquid ergo tollit cognitionem, tollit voluntarium. Atqui omnis ignorantia invincibilis tollit cognitionem: quod enim ignoratur invincibiliter, nullo modo præcognoscitur; ergo omnis ignorantia invincibilis tollit voluntarium. Major, quam negant Adversarii apud Gonetum ubi suprà §. 1. prob. primo. Hæc propositio: *Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium*, damnata est ab Ecclesia, ut suprà meminimus §. 2. n. 9. ergo est certissimè falsa: ergo certissimè vera est hæc illi opposita: *Ad rationem & definitionem peccati pertinet voluntarium*. Ergo quidquid tollit voluntarium, tollit peccatum, & consequenter excusat à peccato. Probatur eadem Major secundo. Omnis actus moralis, & humanus est voluntarius: omne peccatum ab homine commissum est actus moralis, & humanus: ergo omne peccatum est voluntarium. Minor est certa: major probatur: omne liberum est voluntarium: omnis actus moralis & humanus est liber: ergo est voluntarius. Ex his syllogismis formo hunc tertium: quidquid aufert ab actu rationem liberi, aufert rationem peccati, & excusat à

E 2

peccato:

peccato: quidquid tollit voluntarium, aufert ab actu rationem liberi, ergo quidquid tollit voluntarium, aufert rationem peccati, & excusat à peccato. Dices fortè, ad peccatum actuale satis esse liberum & voluntarium voluntate capitis, hec autem non auferri per ignorantiam invincibilem. Respondeo, hoc dicere esse plusquam absurdum. Quia plusquam certum est, ad culpam personalem requiri libertatem, & voluntarium personæ actuale, & in actu secundo: ut docet expressè S. August. *lib. de duabus animabus cap. 11.* illis verbis: *Nec peccatum, nec rectè factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit propria voluntate.* Et quid multa? hæc propositio: *in statu naturæ lapsæ ad peccatum mortale & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium ac liberum fuit in sua causa, peccato originali, & voluntate Adami peccantis.* Hæc, inquam, damnata est ab Alexandro VIII. Anno ac die paulò antè memoratis.

XXVIII. Probatum Conclusio tertio ab absurdis. Nam si vera est sententia Jansenij: sequitur primo, esse illicitum in praxi amplecti opinionem probabiliorem, immò probabilissimam, relictà minùs probabili. Consequens est absurdum, & communi Theologorum adversum; ergo. Sequela majoris probatur: quia fieri potest, ut opinio probabilior, immò probabilissima, sit reipsa falsa, & juri naturæ contraria, eo ipso, quòd sit opinio, quæ est essentialiter assensus fallibilis. In hypothese igitur, qua talis sententia supponitur falsa, eam secutus in operando non excusatur à peccato: quia revera violat jus naturale. Violatio verò juris naturalis est semper peccatum, siue id jus operanti sit notum, siue ignotum quacunque ignorantia vincibili, vel invincibili, ut docet Jansenius. Sequitur secundo, hominem quandoque peccare necessariò, & inevitabiliter. Ostenditur. Da militem v. g. cui conscientia ex invincibili errore dicet, commilitonem in pugna gra-

gravissimè faucium, utque interficiatur, per omnia chara orantem, sibi hīc & nunc esse occidendum. Quid agat jam, ut evitet peccatum? si commilitonem non occidat, agit contra conscientiam, quæ præcipit, ut occidat: ergo peccat. Si verò occidat, agit contra jus naturale, quod prohibet, ne occidat: ergo iterum peccat. Sive igitur occidat, sive non occidat, peccat necessariò necessitate inevitabili. Sequitur tertio, temeritatis ac summæ imprudentiæ reos esse, quotquot scribunt de rebus moralibus, vel tractant publica munia ad justitiam pertinentia: ut Senatores, judices, causidici &c. Nam si quilibet error quantumcunque invincibilis circa jus naturale culpabilis est, tales moraliter certi sunt, se graviter quandoque lapsuros, licet accuratam, ne id fiat, diligentiam adhibuerint. Ergo scientes ac volentes sibi imponunt necessitatem peccandi. Ergo stultè & temerè suscipiunt ejusmodi munera: quippe à nemine citra peccatum administrabilia etiam adhibita magna diligentia. Idem valet de Medicis, Chirurgis, & alijs, qui gerunt officia, vel profitentur artes rei publicæ necessarias: nam fieri non potest, ut hujusmodi munera exerceant sine necessitate peccandi etiam contra jus naturale, si vera est sententia, quam impugno. Sequitur quarto, Sanctissimos, atque Doctissimos Ecclesiæ Doctores gravissimè peccasse scribendo & docendo, per quod tamen magnum meritum apud Deum, & insignem laudem apud homines sibi comparasse, hactenùs semper existimati sunt. Immo sequitur, ipsos in suo peccato inforuisse, eique immortuos, atque damnatos esse. Utraque sequela, quæ procul dubio est absurdissima, probatur: SS. Thomas, Bonaventura, Antoninus, Bernardinus, aliique Doctores de Ecclesia optimè meriti, docuerunt contradictoria etiam in quæstionibus ad jus naturæ spectantibus: ergo alterutri non solum ipsi errarunt contra jus naturale, sed etiam alijs, qui eos in speculatione & praxi sectantur, per sua scripta

scandalum, & occasionem similiter errandi, atque peccandi præbuerunt. Cúmque erronea sua dogmata nunquam retractaverint, sequitur, ipsos in peccato obstinatos, in eoque mortuos & consequenter damnatos fuisse.

XXIX. Neque prebant aliquid fundamenta opposita. Ad loca sacre script. & in primis ad illud Ps. 24. Respondeo, regium Prophetam loqui de ignorantia primitus vincibili, & culpabili. In eodem sensu accipiendum est, quod dicitur de servo ignorante voluntatem Domini sui Luc. 12. *Sed cur punitur ignorans?* (querit Theodoretus apud D. Thom. in catena super Lucam) *quia cum ipse potuisset (responder) noluit, sed pigritans ipse fuit ignorantia sue causa.* Sacrificia quoque in veteri lege offerri solebant ad expiandam ignorantiam vincibilem: ut docet S. August. Lib. de Natura & Grat. c. 17. *Aliud est (inquit ibi) non curasse scire: que negligentia peccata etiam per sacrificia quedam legis videbantur expiari. Aliud intelligere velle, nec posse.* De ignorantia Judæorum, qui Christum crucifixerunt, dubium non est, eam fuisse vincibilem. Idem dicendum, de ignorantia Pauli, cum enim esset legis peritus, ac præsens Jerosolymis, dum Christus patravit miracula maxima: audiret præterea disputationes Apostolorum, & prædicationem S. Stephani, propriâ culpâ ignoravit Christum, ac veram Ecclesiam, quam persequabatur. Ad factum regis Abimelech dico, illum ex ignorantia invincibili Saram voluisse in uxorem accipere, atque ideo hac sua intentione non peccasse Theologicè. Neque refert, id opus à Deo vocari peccatum, si contigisset: nam dicitur, futurum fuisse peccatum materialiter, atque hoc ipsum, ne fieret, voluisse Deum in gratiam Abraham sui amici impedire. Alij, ut refert Gonet §. 3. existimant, dictam ignorantiam fuisse vincibilem, eò quòd ille Rex non satis diligenter inquisiverit, an Sara fuerit uxor Abraham, & ideo judicant, Abimelech verè fuisse peccatum,

rum,

rum, si eam duxisset. Sive jam hoc, sive illud sit verum, allatum exemplum nihil favet Adversarijs. Nam si illa ignorantia dicatur vincibilis, perperam huc adducitur, & omnino præter rem: quia præsens controversia solum est instituta de ignorantia invincibili. Si dicatur invincibilis, urget Obijcientes: cum enim sit ignorantia facti, probat contra ipsos, ignorantiam invincibilem facti non excusare à peccato, quod tamen nobiscum affirmant. Et sanè cum hoc, tum alia exempla ac testimonia S. Script. loquuntur ut plurimum de ignorantia facti, vel juris positivi, quam excusare à peccato, si sit invincibilis, etiam adversarij fatentur.

XXX. Jam ut solvatur argumentum ex ratione petitum, operæ pretium est ostendere, quam inconsequenter philosophentur Jansenistæ, dum concedunt, invincibilem ignorantiam juris positivi esse inculpabilem, idque negant de invincibili ignorantia juris naturalis; & quam nulla sit ratio disparitatis, quam inter utramque reddere conantur. Afferro igitur, etiam juris positivi notitiam à Deo semel conditi, ac promulgati, ut hominem dirigat pro statu, in quo est constitutus, esse debitam naturæ innocentis, eique non nisi propter peccatum denegari posse. Unde si Adam non peccasset, non minùs omnium legum positivarum, quàm naturalium scientia fuisset imbuti: per ejus verò culpam factum est, ut utrimque cæcutiamus æqualiter. Cum enim omnis miseria, & omne malum ab illo felicissimo statu debuerit exulare, etiam ignorantia juris positivi, quæ planè est magnum malum, in eo reperiri non potuit. Quod ergo inveniat in hoc statu naturæ lapsæ, effectus & pœna originalis peccati est. Confirm. Infidelitas negativa est pœna peccati originalis: ut docet S. August. *epist.* 10. & Sanctus Thomas 2. 2. 2. 10. a. 1. sed infidelitas negativa est invincibilis ignorantia juris positivi, legis videlicet Evangelicæ; ergo aliqua invincibilis ignorantia juris posi-

tivi

tivi est pœna peccati originalis. Si aliqua; dic, quæso, cur non qualibet? nõne omnis defectus cognitionis naturæ innocentis debita est quædam illius miseria, & vulnus intellectûs, non minûs, quàm malitia, infirmitas, & concupiscentia sunt miseriæ, & vulnera appetitûs? sed istæ omnes sunt pœnæ peccati originalis; ergo & omnis ejusmodi defectus cognitionis, sive ignorantia. Itaque vel omnis ignorantia invincibilis excusat à peccato, vel penitûs nulla, etiam secundum adversariorum principia: quia vel omnis est pœna peccati originalis, vel penitûs nulla. Atqui non penitûs nulla invincibilis ignorantia à peccato excusat, ut ipsi concedunt: ergo omnis excusat. In forma argumenti concedo majorem, nego minorem, Ad hujus probat. conc. ant. nego Consequent. quædum probatur, nego mai. quia non omnes effectus, & pœnæ peccati originalis nobis censentur esse voluntariæ, atque culpabiles.

XXXI. Sanè si vera esset illa præmissa, sequeretur primo, motus concupiscentiæ non solum eos, qui consensum voluntatis præveniunt, sed etiam, qui dissensui repugnant, esse formaliter & Theologicè peccata, hominique imputabilia: cùm fomes concupiscentiæ, sive appetitus sensitivi rebellio similiter ex primi parentis peccato oriatur. Sed consequens adversatur Trid. Concilio sess. 1. c. 5. dicenti, *concupiscentiam nocere non posse non consentientibus*. Sequeretur secundo, infidelitatem negativam esse pariter peccatum: quia & ipsa provenit ab originali peccato: sed hoc dicere repugnat definitioni Ecclesiæ, qua summi Pontifices §. 2. n. 9. relati damnârunt hanc propositionem Michaëlis Baij: *Infidelitas purè negativa in his, quibus Christus non est prædicatus, peccatum est*. Sequeretur tertio, amentes & phreneticos verè & propriè peccare, dum loquuntur verba blasphemia, vel turpia: vel alios verberant &c. Immo cæcus à nativitate veram culpam contraheret, quando canem abacturus hominem fuste percuteret,

ret,

ret, quantumvis eum adesse invincibiliter nesciret. Amentia siquidem, phrenesis, & cæcitas, ex quibus illi miseri similia committunt, numerantur etiam inter effectus & pœnas peccati originalis. Has autem sequelas nemo sanæ mentis admiserit: ergo nec dictum Janfenij principium, ex quo deducuntur.

ARTICULUS II.

De Obligatione Conscientiæ Erroneæ.

Erroneam Conscientiam *cap. præced. art. 2.* illam esse diximus, quæ dicat esse licitum, quod est illicitum, vel illicitum, quod est licitum. Quod si ignorantia, sive error, ex quo nascitur hæc Conscientia, sit invincibilis, vocatur Conscientia invincibiliter erronea: si ignorantia, ex qua descendit, sit vincibilis, Conscientia vincibiliter erronea dicitur. Certum jam est, Conscientiam, quæ aliquid dicat agendum, vel omittendum per modum Consilij, ideoque *Consulens* vocatur, nullam inducere obligationem. Procedit igitur quæstio præsens de Conscientia erronea, quæ dicat aliquid tanquam ex præcepto agendum, vel omittendum. Dico de *Conscientia erronea*: nam rectam & veram obligare tam positivè, quàm negativè, fatentur omnes: idq; patebit ex dicendis. Nunc, ut ad rem ipsam veniamus, præcedat.

§. I.

Præmittuntur quædam de Ignorantia Vincibili.

SUMMARIUM.

1. Quid sit ignorantia affectata, crassa, notabilis, levis?
2. An ignorantia vincibilis excuset à peccato?
3. Ignorantia primatùs vincibilis fieri potest invincibilis.
4. Similiter impotentia implendi præceptum liberè contracta fieri potest inimputabilis.
5. Inæqualitas peccatorum ex ignorantia.

I. Descriptionem vincibilis ignorantia dedimus hoc *cap. art. 1.*

F

§. 1. n. 4.